

УДК 347.6

DOI: <https://doi.org/10.33098/2078-6670.2024.17.29.190-197>

ОБОВ'ЯЗОК ПОВНОЛІТНІХ ДІТЕЙ ПІКЛУВАТИСЯ ПРО СВОЇХ НЕПРАЦЕЗДАТНИХ БАТЬКІВ: ФОРМА ТА СПОСОБИ ВИКОНАННЯ

Перепьолкін Сергій Михайлович,

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права
Навчально-наукового інституту права та міжнародно-правових відносин

Університету митної справи та фінансів,

вул. Володимира Вернадського, 2/4, м. Дніпро, Україна, 49000

e-mail: psm-13@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2914-5898>

Мета. Метою роботи є винесені для наукового обговорення авторського підходу щодо трактування форми закріплення обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків у праві України, а також щодо визначення способів його виконання. **Методика.** Обрана методика забезпечила досягнення визначеної мети дослідження. Задля цього використовувалися наступні **методи** наукового пізнання: історико-правовий; системно-структурний; герменевтичний; порівняльно-правовий; аналізу; синтезу. **Результати.** За підсумками проведеного дослідження стверджується, що формою закріплення в праві України обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків є законодавство (стаття 51 Конституції України та стаття 172 Сімейного кодексу України), а не мораль. Науковцям рекомендовано припинити протиставляти право та мораль, які згідно з рішенням Конституційного Суду України у справі № 1-33/2004 від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004, співвідносяться між собою як ціле та частина. Способами виконання обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків є добровільне виконання обов'язку або примусове виконання добровільно не виконаного обов'язку, яке може здійснюватися шляхом стягнення за рішенням суду коштів на покриття витрат, пов'язаних із наданням такого піклування. **Наукова новизна.** В статті обґрунтовано авторський підхід щодо трактування форми закріплення обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків у праві України, а також щодо визначення способів його виконання. Проаналізовано практику судових органів України та узагальнено можливі форми безпосереднього виконання повнолітніми дітьми обов'язку піклуватися про своїх непрацездатних батьків. **Практична значимість.** Викладені у статті положення можуть бути використанні у науково-дослідній роботі, правозастосовній діяльності та у навчальному процесі.

Ключові слова: повнолітні діти, непрацездатні батьки, юридичний обов'язок, моральний обов'язок, піклування про батьків, утримання батьків, аліментні зобов'язання, способи виконання обов'язку, добровільне виконання обов'язку піклуватися, примусове виконання обов'язку піклуватися.

S. Perepolkin

Doctor of Law, Professor, Head of the Department of International Law of the
Educational and Scientific Institute of Law and International Legal Relations of the University
of Customs and Finance

Volodymyr Vernadsky Street, 2/4, Dnipro, Ukraine, 49000

e-mail: psm-13@ukr.net

THE OBLIGATION OF ADULT CHILDREN TO TAKE CARE OF THEIR INCAPACITATED PARENTS: FORM AND METHODS OF FULFILLMENT

Purpose. The purpose of the article is to present for scientific discussion the author's approach to interpreting the form of establishing in Ukrainian law the obligation of adult children to care for their incapacitated parents, as well as to determine the ways of fulfilling this obligation. **Methodology.** The chosen methodology ensured the achievement of the defined research goal. For this purpose, the following scientific **methods** were used: historical and legal methods; systemic and structural methods; hermeneutic; method of legal comperance; analysis; synthesis. **Results.** Based on the results of the research, it is asserted that the obligation of adult children to care for their incapacitated parents is enshrined in Ukrainian law through legislation (Article 51 of the Constitution of Ukraine and Article 172 of the Family Code of Ukraine), rather than through morality. Scholars are recommended to stop opposing law and morality, which, according to the decision of the Constitutional Court of Ukraine in case No. 1-33/2004 dated November 2, 2004, No. 15-rp/2004, are related to each other as a whole and a part. The ways of fulfilling the

obligation of adult children to take care of their incapacitated parents are voluntary fulfillment of the duty or compulsory fulfillment of the voluntarily unfulfilled duty, which may be enforced by court-ordered collection of funds to cover the expenses related to providing such care. **Originality.** The article provided an authorial approach to interpreting the form of the obligation of adult children to take care of their incapacitated parents in Ukrainian law, as well as defining the ways of its fulfillment. Within the article, the practice of judicial authorities in Ukraine was analyzed, and possible forms of direct fulfillment by adult children of the obligation to care for their incapacitated parents were summarized. **Practical significance.** The provisions outlined in the article can be used in further scientific research, legal practice, and educational processes.

Key words: adult children, incapacitated parents, legal obligation, moral obligation, care of parents, maintenance of parents, alimony obligations, ways of fulfilling the duty, voluntary fulfillment of the duty to care, compulsory fulfillment of the duty to care.

Постановка проблеми. Незважаючи на те, що обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків було закріплено в Конституції України та Сімейному кодексі України від 10 січня 2002 р. (далі – СК України) більше двадцяти років тому, його комплексному вивченню представниками вітчизняної правничої доктрини не надавалося належної уваги. Фактично дискусійними і мало дослідженими залишаються різні теоретичні та прикладні аспекти закріпленого в ч. 2 ст. 51 Конституції України зобов'язання повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків [1]. Одними з них є форма його правового закріплення та способи виконання.

Актуальність проведення самостійних наукових досліджень, спрямованих на з'ясування форми та способів виконання цього обов'язку визнають й інші вчені з України. Так, про те, що поряд із питаннями, присвяченими поняттю, змісту та механізму реалізації обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків залишаються малодослідженими та потребують окремого комплексного наукового осмислення також питання форми та видів його виконання, наголошує С. І. Малишко [2, с. 46]. На потребі розібратися в чому саме виражається піклування за непрацездатними, немічними батьками та на винайденні шляхів для реального застосування на практиці норми, що закріплює обов'язок дітей піклуватися про батьків, зазначає і О. І. Лук'янчук [3, с. 55].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У різних обсягах науковому осмисленню багатьох складових правової характеристики обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків приділяли увагу як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Серед них доречно згадати про: Л. В. Красицьку, О. І. Лук'янчук, С. І. Малишка, К. С. Пірсон, О. В. Розгонта ін. В опублікованих працях дослідники серед іншого згадували і про форму закріплення обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків в праві України, і про можливі способи його виконання. Проте предметом окремої наукової дискусії ці питання ще не були.

З огляду на це, додаткового обговорення потребує поширена серед учених практика тлумачення сутності обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків виключно в рамках виконання обов'язку повнолітніх дочки, сина утримувати батьків. Наслідком цього є непоодинокі приклади того, що стягнення аліментів та участь у додаткових витратах, викликаних тяжкою хворобою, інвалідністю або немічністю, про які йде мова у Главі 17 «Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків та його виконання» СК України [4], найчастіше визнаються ледве не єдиними способами виконання обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків [5; 6; 7, с. 600; 8, с. 207]. Дискусійною, на нашу думку, є також поширена серед вітчизняних учених думка, щодо того, що мораль та право є різними засобами регулювання відносин між повнолітніми дітьми та їхніми батьками, із зазначенням того, що обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків є більше моральним обов'язком аніж правовим.

Постановка завдання. З урахуванням наведеного вище, мета статті полягає у винесенні для наукового обговорення авторського підходу щодо трактування форми закріплення обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацевдатних батьків у праві України, а також щодо визначення способів його виконання.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Конституції України та в СК України відсутні положення, в яких чітко та однозначно були б визначені форма закріплення обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацевдатних батьків у праві України та способи його виконання. З огляду на це і серед науковців відсутнє узгоджене та єдине їх розуміння.

Так, щодо форми закріплення обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацевдатних батьків у праві України, то серед вітчизняних учених достатньо поширеною є думка про те, що закріплений в Конституції України та СК України обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацевдатних батьків є більше моральним обов'язком аніж юридичним [3, с. 54].

Л. В. Красицька з цього приводу зазначає, що між батьками та дітьми не всі відносини може бути врегульовано правом. Значний вплив на цю сферу людського життя мають і такі регулятори суспільних відносин, як норми моралі, релігійні норми ... Уявлення особи про моральність поведінки ставить перед нею значно більше обов'язків щодо батьків або дитини, ніж правові приписи [9, с. 30].

На думку К. І. Кучерук: « ... саме моральні приписи та настанови спроможні більш ефективно визначати сімейні права та обов'язки учасників сімейних відносин, ніж правові норми, забезпечені силою громадської думки. Водночас мораль і право є взаємопов'язаними соціальними регуляторами сімейних відносин.» [10, с. 54].

На морально-правовій (морально-юридичній) сутності юридичного обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацевдатних батьків, наголошує також і С. І. Малишко [2, с. 45; 11, с. 34].

На нашу думку, наведені вище приклади характеристики моралі та права як різних засобів регулювання відносин між повнолітніми дітьми та їхніми батьками не відповідають реальному взаємозв'язку між цими категоріями. Для підтвердження зазначеного доречно навести положення з рішення Конституційного Суду України у справі № 1-33/2004 від 2 листопада 2004 р. № 15-рп/2004, відповідно до якого: « ... право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства.» [12].

Отже, відповідно до позиції Конституційного Суду України, мораль та право співвідносяться між собою як частина та ціле. За такого тлумачення права будь-яка інша інтерпретація взаємозв'язку між ними неможлива. Навіть, якщо за походженням обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацевдатних батьків мав форму моралі, то після його фіксації в статтях Конституції України та СК України, які є нормативно-правовими актами України, формою його закріплення в праві України слід вважати законодавство. Саме на положення Конституції України та СК України посилаються як теоретики під час пояснення власного розуміння сутності обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацевдатних батьків, так і судді під час розгляду цивільних справ за позовами щодо невиконання даного обов'язку.

Зазначимо, що у взаємозв'язку з мораллю вчені найчастіше згадують і про способи виконання обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацевдатних батьків. Однак роблять вони це, за нашими спостереженнями, без позначення того, що зазначена

інформація стосується способів виконання обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків.

Л. В. Красицька, наприклад, вважає, що обов'язок піклуватися та турбуватися про батьків не лише передбачає надання з боку дітей матеріальної допомоги батькам, а й включає в себе моральну підтримку батьків [9, с. 89].

К. С. Пірсон припускає, що положення ч. 1 ст. 172 СК України передбачають поряд із моральними зобов'язаннями також і матеріальну відповідальність, яка за умов порушення положень ч. 3 цієї ж статті СК України може бути виконана в примусовому порядку [13, с. 256].

На думку О. В. Розгон: «піклування може полягати в особистому догляді за батьками, допомозі в побуті, захисті прав та інтересів, матеріальній підтримці тощо. Ця конституційна норма отримує продовження в нормах сімейного законодавства, зокрема, у гл. 17 СК України «Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків та його виконання» (статті 202–206)» [8, с. 207].

О. І. Лук'янчук, із посиланням на працю З. В. Ромовської, з цього приводу зазначає, що виконання обов'язку піклуватися про батьків та надавати їм допомогу не завжди пов'язане із грошовими витратами. Допомога може бути надана матері, батькові у виконанні певної хатньої роботи, роботи на городі, прибудинковій території [3, с. 56; 14, с. 264].

С. І. Малишко, пояснюючи власне розуміння поняття юридичного обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків як конституційно закріплену морально-юридичну міру належної поведінки повнолітніх дітей, яка являє собою комплекс дій, що вчиняються з метою створення необхідних умов для повноцінного життя непрацездатних батьків, задоволення їхніх інтересів та потреб, зазначає, що зовнішнім вираженням таких дій є увага, турбота, догляд та допомога (фізична, моральна, матеріальна тощо) [11, с. 35].

Поряд із теоретичним доробком інформацію про способи виконання обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків можна знайти і в інших джерелах.

Так, на офіційному сайті Подільського юридичного центру з посиланням на ст. 51 Конституції України зазначено, що не зважаючи на те, що закон не може зобов'язати дитину любити батьків або приїжджати до них в гості чи телефонувати щовихідних, він все ж таки встановлює обов'язок дітей надавати матеріальне утримання своїм непрацездатним батькам, що потребують матеріальної допомоги [15].

Зауважимо, що в умовах теоретичної невизначеності розуміння способів виконання обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків, цінним джерелом з'ясування їх видів виявилась також практика судових органів України.

За підсумками проведеного аналізу окремих судових рішень іменем України, можна дійти висновку, що посилання на закріплений у ст. 51 Конституції України та ст. 172 СК України обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків можна побачити найчастіше у двох категоріях справ.

До першої з них належать справи, предметом розгляду яких є стягнення з повнолітніх дочки, сина аліментів на утримання їх непрацездатних батьків. Характерною для таких справ особливістю є згадування положень ст. 51 Конституції України та ст. 172 СК України, в частині відтворення закріпленого в законодавстві України формулювання обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків, без будь-якої подальшої конкретизації особливостей його виконання [16; 17; 18; 19].

До другої категорії справ належать справи, предметом розгляду яких є безпосередньо питання виконання обов'язку піклування.

Так, в Ухвалі про зобов'язання здійснювати піклування від 1 жовтня 2003 р. Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України задовільнила скаргу, яка полягала у скасуванні залишеного без змін ухвалою апеляційного суду Житомирської області від 23 липня 2002 р. рішення Луганського районного суду Житомирської області від 22 травня 2002 р., щодо зобов'язання позивача здійснювати піклування над своєю матір'ю шляхом здійснення догляду та обслуговування її протягом двох годин кожної суботи тижня до дня її смерті. В обґрунтуванні прийнятого рішення Палата зазначила, що: «... піклування про батьків у вигляді відвідувань не забезпечено юридичними санкціями, тобто його виконання не можна здійснити примусом» [20].

В Ухвалі Апеляційного суду Полтавської області від 8 листопада 2010 р. у справі № 22ц-14116/10, предметом апеляційного скарги були питання вселення та зобов'язання піклуватися. В частині покладення на відповідачку обов'язку піклуватися про позивачку колегія суддів не перевіряла законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції. Однак в частині виконання вимоги щодо вселення, яка на думку позивачки, є необхідною умовою піклування про неї, суд наголосив на тому, що відповідно до змісту ст. 172 СК України обов'язок піклування про батьків є обов'язком особистого немайнового характеру, який не може забезпечуватися можливістю його примусового виконання. Наслідком невиконання цього обов'язку відповідно до ч. 3 ст. 172 СК України може бути стягнення певних грошових коштів у рахунок покриття витрат на піклування про немічних батьків. Інших способів захисту порушеного права у даному випадку, у тому числі шляхом вселення до доньки або сина, закон не передбачає [21].

У Рішенні Комсомольського районного суду м. Херсон від 20 січня 2012 р. у справі № 2114/2-3466/11, предметом позову було питання стягнення Територіальним центром соціального обслуговування (надання соціальних послуг) у Снігурівському районі боргу, який виник у зв'язку з невиконанням повнолітнім сином обов'язку піклуватися про свого непрацездатного батька [22].

Ухвалою Кодимського районного суду Одеської області від 6 березня 2012 р. у справі № 1514/357/2012, було відкрито провадження за позовом Кодимської міської ради Одеської області до відповідача та за участі третьої особи – Територіального центру соціального обслуговування, про зобов'язання здійснювати піклування та стягнення аліментів на утримання матері [23].

У Рішенні Амвросіївського районного суду Донецької області 3 квітня 2013 р. у справі № 218/147/13-ц, суд у повному обсязі задовільнив позовні вимоги, які полягали у стягненні з відповідача (повнолітнього сина) на користь позивачки (повнолітньої дочки) половини витрачених нею на піклування за їх матір'ю коштів, а також судовий збір, сплачений при зверненні до суду [24].

Висновки. Підсумовуючи зазначене вище можна дійти таких висновків.

По-перше, науковцям під час обґрунтування власного розуміння форми, в якій обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків закріплено в праві України, слід припинити протиставляти право та мораль, які згідно з рішенням Конституційного Суду України у справі № 1-33/2004 від 2 листопада 2004 р. № 15-рп/2004, співвідносяться між собою як ціле та частина. З урахуванням того, що нормативне закріплення обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків здійснено в положеннях ст. 51 Конституції України та ст. 172 СК України, формою його закріплення в праві України є законодавство.

По-друге, описуючи особливості виконання обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків, дослідники здебільшого зазначають про можливі форми безпосереднього його здійснення, а не про способи виконання. В Україні закріпленого на законодавчому рівні або узгодженого на доктринальному рівні переліку таких форм не існує. Тому і наведені в опублікованих працях вітчизняних учених їх приклади також відрізняються. Найчастіше серед таких форм можна бачити: увагу; турботу; матеріальну допомогу (підтримку); моральну підтримку; особистий догляд; допомогу в побуті; роботу на городі, прибудинковій території; захист прав та інтересів; любов; приїзди в гості; телефонування щовихідних; відвідування та обслуговування протягом визначеного часу до дня смерті; стягнення грошових коштів у рахунок покриття витрат на піклування про немічних батьків; матеріальну відповідальність. Способами виконання як наведених вище, так й інших можливих форм безпосереднього здійснення обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків є добровільне виконання обов'язку або примусове виконання добровільно не виконаного обов'язку, яке може здійснюватися шляхом стягнення за рішенням суду коштів на покриття витрат, пов'язаних із наданням такого піклування.

Подальше наукове обговорення дискусійних теоретичних і прикладних аспектів характеристики обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків зберігає актуальність для правничої науки України.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 23.05.2024).
2. Малишко С. І. Юридичний обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків та механізм його реалізації як предмет наукових досліджень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 11. С. 43–46.
3. Лук'янчук О. І. Піклування про непрацездатних, немічних батьків: законодавче закріплення морального обов'язку. *Право та державне управління*. 2019. № 2 (35). Том 1. С. 54–59.
4. Сімейний кодекс України: Закон України 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 23.05.2024).
5. Обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків. *Тараканівська громада. Рівненська область, Дубенський район*. URL: <https://tarakanivskagromada.gov.ua/news/1638786322/> (дата звернення: 23.05.2024).
6. Стягнення аліментів на непрацездатних батьків. *PRAVOKATOR*. URL: <https://pravokator.club/zvity-pro-zahody/styagnennya-alimentiv-na-nepratsezdatnyh-batkiv/> (дата звернення: 23.05.2024).
7. Малишко С. І. Чинники, що впливають на виконання юридичного обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків. *Науковий вісник ДДУВС*. 2022. Спец. Вип. № 2. С. 598–604.
8. Розгон О. В. Договори у сімейному праві України: *монографія*. Київ: Ін Юре, 2018. 301 с.
9. Красицька Л. В. Проблеми здійснення та захисту особистих та майнових прав батьків і дітей: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2015. 496 с.
10. Кучерук К. І. Мораль як соціальний регулятор сімейних відносин. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 3. С. 43–45.
11. Малишко С. І. Поняття юридичного обов'язку повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 1. С. 31–35.
12. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) № 15-рп/2004 від 2 листопада 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text>. (дата звернення: 23.05.2024).
13. Пірсон К. С. Закони про утримання повнолітніми дітьми своїх малозабезпечених батьків: порівняльний аналіз США та України. *Право США*. 2012. № 1–2. С. 253–276.

14. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. Київ: Правова єдність, 2009. 432 с.
15. Виплата аліментів непрацевдатним батькам. Подільський юридичний центр. URL : <http://surl.li/ssemr>. (дата звернення: 23.05.2024).
16. Рішення Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 27 груд. 2012 р. у справі № 2/0544/3603/2012. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/28484079> (дата звернення: 23.05.2024).
17. Рішення Соснівського районного суду м. Черкаси від 11 квіт. 2018 р. у справі № 712/15529/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73402250> (дата звернення: 23.05.2024).
18. Рішення Заводського районного суду м. Миколаєва від 09 серп. 2019 р. у справі № 541/1873/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83836869> (дата звернення: 23.05.2024).
19. Рішення Миргородського міськрайонного суду Полтавської області від 12 жовт. 2021 р. у справі № 487/2487/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100264621> (дата звернення: 23.05.2024).
20. Ухвала Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України про зобов'язання здійснювати піклування від 1 жовтня 2003 р. (витяг). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/p0269700-03#Text> (дата звернення: 23.05.2024).
21. Ухвала Апеляційного суду Полтавської області від 8 листоп. 2010 р. у справі № 22ц-14116/10. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/47258557> (дата звернення: 23.05.2024).
22. Рішення Комсомольського районного суду м. Херсон від 20 січ. 2012 р. у справі № 2114/2-3466/11. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/47258557> (дата звернення: 23.05.2024).
23. Ухвала Кодимського районного суду Одеської області від 6 берез. 2012 р. у справі № 1514/357/2012. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/22566203> (дата звернення: 23.05.2024).
24. Рішення Амвросіївського районного суду Донецької області від 3 квіт. 2013 р. у справі № 218/147/13-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/30474275> (дата звернення: 23.05.2024).

References

1. Constitution of Ukraine (1996, June 28). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text> (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian).
2. Malyshko, S. I. (2021). Yurydychni oboviazok povnolitnikh ditei pikluvatysia pro svoikh nepratsezdatnykh batkiv ta mekhanizm yoho realizatsii yak predmet naukovykh doslidzhen [The legal obligation of adult children to maintain their incapacitated parents and the mechanism of its implementation as a subject of scientific research]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 11, 43–46. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/6> Retrieved from: http://www.lsej.org.ua/11_2021/8.pdf (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian).
3. Lukianchuk, O. I. (2019). Pikluvannia pro nepratsezdatnykh, nemichnykh batkiv: zakonodavche zakriplennia moralnoho oboviazku [Maintenance of incapacitated, weakened parents: legislative codification of moral obligation]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, 2(35), vol. 1, 54–59. <https://doi.org/10.32840/pdu.2-1.10>. (in Ukrainian)
4. Family Code of Ukraine: Law of Ukraine No. 2947-III (2002, January 10). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>. (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian)
5. The obligation of adult children to take care of their disabled parents. Tarakanivska community. Rivne region, Dubno district. Available at: <https://tarakanivska-gromada.gov.ua/news/1638786322/>. (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian)
6. The collection of alimony for incapacitated parents. Available at: <https://pravokator.club/zvity-pro-zahody/styagnennya-alimentiv-na-nepratsezdatnyh-batkiv/>. (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian).
7. Malyshko, S. I. (2022). Chynnyky, shcho vplyvaiut na vykonannia yurydychnoho oboviazku povnolitnikh ditei pikluvatysia pro svoikh nepratsezdatnykh batkiv [Factors affecting the fulfillment of the legal duty of adult children to maintain their disabled parents]. *Naukovyi visnyk DDUVS*. Special Issue, 2, 598–604 <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-6-598-604> (in Ukrainian).
8. Rozghon, O. V. (2018). *Dohovory u simeinomu pravi Ukrainy* [Contracts in family law of Ukraine]. Kyiv: In Yure. (in Ukrainian)
9. Krasyska, L. V. (2015). *Challenges in the Exercise and Protection of Personal and Property Rights of Parents and Children*: Dissertation for the Degree of Doctor of Juridical Sciences : Kyiv: DNU. (in Ukrainian)
10. Kucheruk, K. I. (2017). Moral yak sotsialnyi rehuliator simeinykh vidnosyn [Morality as social regulator of family relations]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 3, 43–45. Retrieved from:

http://lsey.org.ua/3_2017/12.pdf (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian)

11. Malyshko, S. I. (2022). Poniattia yurydychnoho oboviazku povnolitnikh ditei pikluvatysia pro svoikh nepratsездatnykh batkiv. [Definition of the legal obligation of adult children to take care of their incapacitated parents]. *Aktualni problemy vitchyznianoї yurysprudentsii*, 1, 31–35. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.32782/392238>.

12. The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case upon the constitutional submission of the Supreme Court of Ukraine regarding the conformity of Constitution of Ukraine upon Article 69 of the Criminal Code of Ukraine (the case concerning the imposition of a milder punishment by the court) № 15-рп/2004 (2004, November 2). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text>. (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian).

13. Pison, K. S. (2012). Zakony pro utrymannia povnolitnimy ditmy svoikh malozabezpechenykh batkiv: porivnialnyi analiz SShA ta Ukrainy [Filiat Support Laws in the United States and Ukraine: A Modern Comparison of Laws Requiring Adult Children to Support Indigent Parents]. *Pravo SShA*, 1–2, 253–276. (in Ukrainian)

14. Romovska, Z. V. (2009). *Simeinyi kodeks Ukrainy* [Family Code of Ukraine]. Kyiv : Pravova yednist. (in Ukrainian)

15. Payment of alimony to disabled parents. Podil Legal Center. Available at: <http://surl.li/ssemr>. (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian)

16. Court ruling of Sloviansk City District Court of Donetsk Region of December 27, 2012 in the case of № 2/0544/3603/2012. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/28484079> (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian)

17. Decision of the Sosnivskiy District Court of Cherkasy of April 11, 2018 in case No. 712/15529/17. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73402250> (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian)

18. Decision of the Zavodskiy District Court of Mykolaiv of August 09, 2019 in case No. 541/1873/21. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83836869> (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian)

19. Decision of the Myrhorod City District Court of Poltava Region of October 12, 2021. 2021 in case No. 487/2487/19. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100264621> (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian)

20. The ruling of the Judicial Chamber on Civil Cases of the Supreme Court of Ukraine on the obligation to provide care of October 1, 2003 (excerpt). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0269700-03#Text> (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian).

21. Ruling of the Court of Appeal of Poltava region of November 8, 2010. 2010 in case No. 22п-14116/10. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/47258557> (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian)

22. Decision of the Komsomolsky District Court of Kherson of January 20, 2012 in case No. 2114/2-3466/11. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/47258557> (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian)

23. Ruling of the Kodyma District Court of Odesa Region of March 6, 2012. 2012 in case no. 1514/357/2012. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/22566203> (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian)

24. Decision of Amvrosiivskiy District Court of Donetsk region of April 3, 2013. 2013 in case no. 218/147/13-п. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/30474275> (accessed 23 May 2024). (in Ukrainian)

Стаття: надійшла до редакції 17.05.2024

прийнята до друку 06.06.2024

The article: is received 17.05.2024

is accepted 06.06.2024

Бібліографія: Перепьолкін С. М. Обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків: форма та способи виконання. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право*. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2024. Вип. 17 (29). С. 190-197. DOI: <https://doi.org/10.33098/2078-6670.2024.17.29.190-197>

